

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาที่อัตราการเพิ่มของประชากรสูง โดยเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากการลดลงอย่างรวดเร็วของอัตราการตายเมื่อเทียบกับการลดลงของอัตราการเกิด ซึ่งมีผลทำให้การพัฒนาประเทศไทยไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัย "ผู้บริโภครวม" มากกว่า "ผู้ผลิต" การที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาโดยตรงกับการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ที่ทำการเกษตร ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการให้บริการสาธารณสุข และการแพทย์ ตลอดจนปัญหาการศึกษาให้แก่ประชาชนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดปัญหาจราจร ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ตลอดจนปัญหาอาชญากรรม และอื่น ๆ ในเมืองใหญ่ ๆ เหล่านี้ติดตามมาด้วย

รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหานี้จึงได้มีการประกาศนโยบายประชากรอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2513 โดยกำหนดเป้าหมาย และวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และบุคลากรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมทั้งหน่วยงานเอกชนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีประกอบกับประชากรเองก็ตระหนักถึงปัญหาจากภาวะของการมีบุตรมาก จึงทำให้อัตราเพิ่มประชากรลดลงตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 ตั้งเป้าหมายไว้ให้อัตราการเพิ่มของประชากรลดลงเหลือร้อยละ 2.1 กล่าวคือ เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2524 จะมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 48.2 ล้านคน และตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 ตั้งเป้าหมายให้อัตราการเพิ่มของประชากรลดลงเหลือร้อยละ 1.5 กล่าวคือ เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2529 จะมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 52.1 ล้านคนเท่านั้น

เพื่อที่จะให้การ เติบโตของประชากร เป็นไปตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ หรือใกล้เคียงกับแผนที่วางไว้ จำเป็นที่จะต้องศึกษา เพื่อที่จะทราบปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อจำนวนบุตร เกิดรอด เพื่อที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบจะได้นำไปใช้ในการวางแผน และเป็นการยกฐานะทาง เศรษฐกิจของประชาชนให้ดีขึ้น ดังนั้นการวิเคราะห์เชิงสถิติ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนบุตร เกิดรอด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่อง การเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษา เฉพาะกรณี จังหวัดชัยภูมิ มหาสารคาม และขอนแก่น เท่านั้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษา อิทธิพลทั้งทางตรง และทาง อ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตร เกิดรอด
- 1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อจำนวนบุตร เกิดรอด
- 1.2.3 เพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการ อธิบายลักษณะของจำนวนบุตร เกิดรอด
- 1.2.4 เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบที่ใช้ในการ อธิบายลักษณะของจำนวนบุตร เกิดรอด ระหว่างผู้ประกอบอาชีพเกษตร กับผู้ไม่ประกอบอาชีพเกษตร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากครัวเรือนที่อยู่อาศัยในจังหวัดชัยภูมิ มหาสารคาม และขอนแก่น โดยศึกษา จากสตรีวัยเจริญพันธุ์อายุ 15-45 ปี ที่สมรสแล้ว จำแนกตามกลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มผู้ประกอบอาชีพเกษตร กลุ่มผู้ไม่ประกอบอาชีพเกษตร และกลุ่มรวมทั้งผู้ประกอบอาชีพเกษตร และผู้ไม่ประกอบอาชีพเกษตร

1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้จากโครงการพัฒนาชุมชน แบบผสมผสานของสำนักงานพัฒนาประชากร และชุมชน ของจังหวัด ชัยภูมิ มหาสารคาม และขอนแก่น ปี พ.ศ. 2525 โดยชุมชนดังกล่าวนี้คือ หมู่บ้านที่ได้รับความกดดันทาง เศรษฐกิจ ในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น อำเภอเมือง และอำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม และอำเภอป่าหน่ือจังหวัดชัยภูมิ รวมจำนวนทั้งหมด 40 หมู่บ้าน โครงการนี้เริ่มจัดทำในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2524

และเสรีจลินีในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2526 วัตถุประสงค์หลักของโครงการนี้มี 2 ประการคือ

- ก. เพื่อปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพของชาวบ้านในท้องถิ่น โดยการแนะนำกิจกรรมสร้างรายได้ทางด้านเกษตร ปศุสัตว์ และอุตสาหกรรมในครอบครัว
- ข. เพื่อปรับปรุงสถานภาพทางสาธารณสุข ประชากร และโภชนาการในโครงการจัดมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่า และอาหารที่ถูกต้องหลักโภชนาการที่เพียงพอให้หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกหมู่บ้านมีดังนี้

1. ต้องเป็นหมู่บ้านที่มี 50 หลังคาเรือนเป็นอย่างต่ำ
2. ต้องเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน
3. ต้องเป็นหมู่บ้านที่เหมาะสมกับกิจกรรมเฉพาะด้าน เช่นกิจกรรมส่งเสริมการเพาะปลูก และปศุสัตว์
4. ต้องเป็นหมู่บ้านที่มีความกระตือรือร้น และให้ความร่วมมือในการจัดทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ร่วมกัน และผู้ใหญ่บ้านมีลักษณะความเป็นผู้นำ

จากการศึกษา เอกสารและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ ตลอดจนคำแนะนำจากฝ่ายวิชาการสมาคมพัฒนาประชากร และชุมชน พบว่าปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการมีบุตร เกิดรอดมีดังต่อไปนี้

ก. ปัจจัยทางด้านประชากร

1) อายุของภรรยา

อายุของสตรีมีผลต่อการเจริญพันธุ์ และการวางแผนครอบครัว ฟริลทรี คำนวณศิลป์ (2521) ได้ศึกษาสตรีวัยเจริญพันธุ์ อายุ 15-45 ปี ในภาคต่าง ๆ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร พบว่าช่วงระยะเวลาของสตรีที่ใช้เพื่อการมีบุตรของแต่ละครอบครัวหลังแต่งงาน มีผลตั้งแต่ 1.5 - 19.8 ปี¹ สำหรับมารดาที่มีอายุมากขึ้นความต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้นจะลดลง

¹ฟริลทรี คำนวณศิลป์ และประเสริฐ รักไทยดี, "ภาวะเจริญพันธุ์ และวงจรในครอบครัวไทย". รายงานวิจัย สำนักวิจัย สถาบันบริหารจัดการคำศัพท์ 2521, หน้า 123

ด้วยเหตุผลที่ว่าสตรีเริ่มรู้สึกว่าเป็นตัวเองแก่ และอาจจะไม่มีอายุยืนยาวเพียงพอที่จะเลี้ยงดูบุตรจนโตที่จะรับผิดชอบตนเองได้ และพบว่า อายุสตรี อายุ 15-24 ปี จะมีจำนวนบุตรน้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ แต่สำหรับสตรีอายุ 35-45 ปี จำนวนบุตรมีชีวิตมากกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ¹

จากการศึกษาในชนบท (peerasit : 1979) พบว่าสตรีที่มีอายุน้อย และอายุมากปฏิบัติการคุมกำเนิดน้อยที่สุดในขณะที่สตรีที่มีอายุในช่วงกลาง คือ 30-34 ปี ปฏิบัติมากที่สุด²

2. อายุแรกคลอด

จากการศึกษาโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวในเขตเมืองและเขตชนบทพบว่า ผู้ที่อายุแรกคลอดต่ำกว่า (19) ปี เป็นผู้ที่เคยวางแผนครอบครัว ร้อยละ 34.6 และผู้ที่มีอายุแรกคลอดระหว่าง 19-21 ปี และอายุ 22-24 ปี เคยวางแผนครอบครัวถึงร้อยละ 39.8 และ 16.5 ตามลำดับ³

อายุแรกคลอดมีความสัมพันธ์ในทางลบกับภาวะเจริญพันธุ์ที่แท้จริง และภาวะเจริญพันธุ์ที่ต้องการ กล่าวคือผู้สมรสเมื่ออายุสูงกว่ามีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่า ผู้ที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า เช่นจากการศึกษาในประเทศเดนมาร์ค พบว่าสตรีเมื่ออายุต่ำกว่า 18 ปี มีบุตรเกิดรอด 2.5 คน และจำนวนบุตรที่คาดหวัง 2.9 คน

¹ สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , " การศึกษา เปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ และจำนวนบุตรในอุดมคติของสตรีไทยที่สมรส และกำลังอยู่กับสามีในเขตเมืองและชนบท" , 2521 หน้า 132 .

² Peerasit Kamnuansilpa, "Thailand ' s Fertility Reduction and Its Implication for Development , " Paper No. 6 , July 1979 : P. 16 .

³ รุจี อรุณศิริ " การศึกษา เปรียบเทียบภาวะการสมรสและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของคนไทยในเขตเมืองและชนบท" , วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทระดับบัณฑิตกวีชาลังคมวิทยา และมนุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . 2521 , หน้า 136 .

ส่วนผู้ที่ล้มรส เมื่ออายุมากกว่า 25 ปี มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 1.8 คน และบุตรที่คาดหวัง 2.2 คน¹

3) จำนวนบุตรที่ต้องการเพิ่ม

สตรีที่มีความต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้นจะไม่ใช้การวางแผนครอบครัว หรือใช้การวางแผนครอบครัวน้อย กล่าวคือสตรีที่อาศัยอยู่ในชนบทเกือบทั้งหมดที่ต้องการมีบุตรเพิ่มไม่ได้ใช้วิธีการวางแผนครอบครัวเลย สำหรับสตรีที่ไม่แน่ใจว่าต้องการมีบุตรหรือไม่ จะทราบวิธีป้องกันการปฏิสนธิแต่ยอมรับการวางแผนครอบครัวน้อยที่สุดในเขตเมืองและเขตชนบท² สตรีที่มีบุตรเกิดรอดน้อยกว่าจำนวนบุตรที่ต้องการจะมีความต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้นในกลุ่มอายุ 20-24 ปี และ 25-29 ปี แต่กลุ่มอายุ 30-34 ปี และสูงกว่าพบว่าจำนวนบุตรเกิดรอดมากกว่าจำนวนบุตรที่ต้องการ จึงมีความต้องการบุตรเพิ่มขึ้นน้อย³

4) จำนวนบุตรเกิดรอด

จากข้อมูลโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ในรอบที่ 2 ของสถาบันประชากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าผู้ที่กำลังใช้การวางแผนครอบครัวมีบุตรโดยเฉลี่ย 5.2 คน และสำหรับผู้ที่ไม่ได้วางแผนครอบครัวมีบุตรโดยเฉลี่ย 4.9 คน⁴

ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิมีความสัมพันธ์กับจำนวนบุตรที่มีชีวิตคือ อัตราส่วนของสตรีในเขตชนบทที่เคยใช้ หรือกำลังใช้วิธีวางแผนครอบครัวเพิ่มขึ้นตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต และสูงที่สุดในสตรีที่มีจำนวนบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ 3 คน หลังจากนั้นอัตรา-

¹ United Nations, "Fertility and Family Planning in Europe Around". 1970, p.p 54.

² อรรถิณี บุนนาค และระพีพรรณ หุ่นพาดิย, "ความรู้ที่คินคิต และปฏิบัติการวางแผนครอบครัวและบุตรของประเทศไทย". สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524.

³ John Knodel and Pichit Pitahtepsombiati, "Thailand Fertility and Family Planning among Rural and Urban women". Paper No. 6, Institute of Populations Studies. Chulalongkorn University. 1973, P.14

⁴ รุจี อรุณคิลป์ "การศึกษาเปรียบเทียบภาวะการล้มรสและบัจลยที่เกี่ยวข้องของคนไทยในเขตเมือง และชนบท" หน้า 3

ส่วนของสตรีในเขตชนบทที่เคยใช้หรือกำลังใช้วิธีการวางแผนครอบครัวก็เริ่มลดลง ความสัมพันธ์
ในเขตเมือง และกรุงเทพมหานครมีลักษณะเป็นเส้นโค้งรูปตัวเจหัวกลับ กล่าวคือ อัตราส่วน
เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงสตรีที่มีบุตรที่ยังมีชีวิต 5 คน แล้วเริ่มลดลง¹

5) จำนวนบุตรในอุดมคติ

จากการศึกษาพบว่า จำนวนบุตรในอุดมคติของสตรีวัยเจริญพันธุ์ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.7 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยในการวางแผนครอบครัวมากที่สุด
คือกลุ่มที่ต้องการมีบุตรในอุดมคติเพียง 2 คน ซึ่งมีร้อยละ 94.4 รองลงมาคือ กลุ่มที่ต้องการมีบุตร
ในอุดมคติ 3 คน ซึ่งมีร้อยละ 89.0 และกลุ่มที่มีความต้องการมีบุตรในอุดมคติ ตั้งแต่ 4 คน
ร้อยละ 56.4²

จากการศึกษาโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ การวางแผนครอบครัว
และภาวะการตายพบว่า ผู้ที่กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ มีจำนวนบุตรที่ต้องการโดยเฉลี่ย 3.2 คน
และไม่เคยใช้เลยมีจำนวนบุตรที่ต้องการโดยเฉลี่ย 3.7 คน³

ข. ปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม

1) อาชีพ

จากการศึกษาของ พิภูลทอง พิชัยยุทธ์ พบว่าสตรีที่ทำการเกษตรมีจำนวนบุตร

¹ พิชิต พิชัยกุล เทพสัมพันธ์ และวิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ, "ภาวะเจริญพันธุ์ และการวางแผน
ครอบครัวของสตรีไทย เขตชนบท และเขตเมืองของประเทศไทย", เอกสารวิจัยหมายเลข 15
สถาบันประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517

² อธิระ สิงหะคเชนทร์, "ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บริการสาธารณสุข และการวางแผน
ครอบครัวของสตรีไทยในวัยเจริญพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ", วิทยานิพนธ์ปริญญา^{มหา}บัณฑิต
ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2523, หน้า 137

³ อรพินท์ บุญนาค และระพีพรรณ คุ้มพานิชย์, "ความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติการวางแผน
ครอบครัว และบุตรของประชากรไทย" หน้า 4

ที่ต้องการสูงสุดคือ 3.9 คน รองลงมาคือสตรีในวิชาชีพ 3.8 คน และสตรีซึ่งเป็นกรรมกร 3.5 คน¹ นอกจากนี้ นิพนธ์ เทพวัลย์ ได้ศึกษาผลกระทบของการทำงานของสตรีต่อภาวะเจริญพันธุ์ โดยใช้ข้อมูลโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในปี พ.ศ. 2518 พบว่าในชนบทผู้ที่ทำงานที่ไม่ใช่เกษตรกรรมมีจำนวนบุตรที่คาดหวัง 3.83 คน ซึ่งต่ำกว่าผู้ที่ทำงานเกษตรซึ่งคาดว่าจะมีบุตร 4.38 คน ส่วนผู้ที่ไม่อยู่ในแรงงานคาดว่าจะมีบุตร 4.26 คน และเมื่อจำแนกตามอาชีพของสตรีที่พบว่า ในเขตชนบทกลุ่มเกษตรกรรมมีจำนวนบุตรที่คาดหวังสูงสุด 4.34 คน สตรีที่ประกอบอาชีพบริหารและเสมียนมีจำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.10 คน ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะงานทางเกษตรทำให้ผู้ประกอบอาชีพเกษตรมีความต้องการมีบุตรเพื่อไว้ช่วยทำมาหากิน หรือไว้พึ่งพยามแก่เฒ่ามากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ²

2) ระดับการศึกษา

ผู้ที่มีการศึกษาต่ำมักจะมีจำนวนบุตร เกิดรอดสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง จากการศึกษาของ พิภูสทอง พิชัยยุทธ พบว่าสตรีที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปีที่มีการศึกษาระดับประถมปีที่ 1-3 มีจำนวนบุตร เกิดรอด 1.2 คน และจำนวนบุตรที่ต้องการ 3.7 คน ส่วนผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมปีที่ 4-6 มีจำนวนบุตร 1.1 คน และจำนวนบุตรที่ต้องการ 3.3 คน³

¹ พิภูสทอง พิชัยยุทธ, " การศึกษา เปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ และจำนวนบุตรในอุดมคติของสตรีไทยที่สมรสแล้ว และกำลังอยู่กับสามีในเขตเมืองและชนบท" . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520 หน้า 77-85

² นิพนธ์ เทพวัลย์, "ผลกระทบของการทำงานของสตรีต่อด้านภาวะเจริญพันธุ์" . เอกสารประกอบการประชุมสัมมนานักวิจัยของโครงการประจำกรกับการพัฒนา วันที่ 26-28 มกราคม พ.ศ. 2524 จัดโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับกองวางแผนประชากร และกำลังคน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การ เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

³ พิภูสทอง พิชัยยุทธ, " การเปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติของสตรีไทยที่สมรสแล้ว และกำลังอยู่กับสามีในเขตเมืองและชนบท" . หน้า 5

3) รายได้

จากการศึกษาของพิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ พบว่าครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงจะมีจำนวนบุตรน้อยกว่า ครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ และรู้จักใช้การวางแผนครอบครัวมากกว่าซึ่งอาจเนื่องมาจากความจำเป็นต้องใช้จ่ายในการเพิ่มคุณภาพของบุตร และความสะดวกลสบายของครอบครัวผู้ที่มีรายได้สูงกว่ามีความรู้เกี่ยวกับการใช้การวางแผนครอบครัว การศึกษาดีกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ¹

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อจำนวนบุตร เกิดรอดของสตรี ในจังหวัดชัยภูมิ มหาสารคาม และขอนแก่น มากน้อยกว่ากัน ปัจจัยใดมีอิทธิพลโดยตรง และปัจจัยใดมีอิทธิพลทางอ้อม

1.5.2 เพื่อเปรียบเทียบวิธีการที่ใช้ในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสม ในการอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตร เกิดรอดระหว่างวิธีการวิเคราะห์ 2 วิธี คือใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอย (Regression analysis)

1.5.3 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาชนบท แบบผสมผสานนำผลที่ได้ใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนให้สอดคล้อง เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.6 คำนิยามศัพท์ที่ใช้

จำนวนบุตร เกิดรอด หมายถึง จำนวนบุตรทั้งหมดที่ขณะ เกิดยังมีชีวิตอยู่ แต่ในวันที่ไปสำรวจ จะมีชีวิตอยู่หรือไม่ก็ตาม ไม่รวมทารกที่แท้งก่อนคลอด

จำนวนบุตรในอุดมคติ หมายถึง จำนวนบุตรที่ต้องการนับตั้งแต่เริ่มสมรส

อายุแรกสมรส หมายถึง อายุสตรีวัยเจริญพันธุ์สมรสครั้งแรก ไม่ว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่

¹พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และคณะ, " การเพิ่มของประชากร กับความยากจนในโลกที่กำลังพัฒนา". สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525 หน้า 9

ระยะเวลาการล่มสลาย หมายถึง เฉพาะระยะเวลาที่สตรีซึ่งอยู่กับคู่สมรสซึ่งกำลังมี-
 ภรรยาไม่ว่าบุคคลนั้นได้จดทะเบียนสมรสหรือไม่ก็ตาม หากสตรีทำนิตินัย "หย่า" หรือ "แยกกันอยู่"
 กับสามีจะตัดช่วงระยะเวลาทั้ง

ที่ดินประกอบอาชีพ หมายถึง ที่ดินที่หัวหน้าครอบครัวเป็นเจ้าของตามกฎหมาย รวมทั้งดิน
 ที่เช่าเพื่อประโยชน์ทางการเกษตร

ผู้ประกอบอาชีพเกษตร ได้แก่ อาชีพทำนา ทำสวน และทำไร่ เป็นต้น

ผู้ไม่ประกอบอาชีพเกษตร ได้แก่ อาชีพ ครู อาจารย์ นายแพทย์ พยาบาล รับจ้าง
 กรรมกร คนขับรถ ทอผ้า ช่างไฟฟ้า ช่างไม้ และอื่น ๆ

คุนยวิทยทรพยากร
 จุพาลงกรณมหาวิทยาลัย